
СУДСКА ПРАКСА

*Вера Марковић,
судија Врховног суда Србије*

Сентенце из пресуда Врховног суда Србије

Корисник девиза је онај за чији рачун се врши плаћање у иностранству или онај ко је остварио коришћење девизног кредита у земљи и добио динарску противредност иностраног кредита.

- Члан 50а. Закона о девизном пословању -

Из списка произилази: да је предмет спора у овој правној ствари накнада штете која је настала по наводима тужиоца као курсна разлика и то у вредности од 5 608 831,21 USA долара са домицилном каматом почев од 1. децембра 1986. године, до исплате коју је тужилачка банка претрпела при враћању девизног зајма који је добила од Међународне банке за обнову и развој у Вашингтону.

Одлучујући о тужбеном захтеву првостепени суд је утврдио да је тужилачка банка од Међународне банке за обнову и развој у Вашингтону добила 24. јуна 1983. године девизни зајам који је у виду кредита пласирала у земљи за реализацију пројекта "регионални развој Србије" на подручјима Подринског, Колубарског и Подунавског региона и то преко Агро банке. Уговором о зајму тужилачка банка се обавезала према Међународној банци за обнову и развој да приликом враћања девизног зајма поред главнице и камате врати и одговарајући износ ревалоризоване главнице у висини курсних разлика између долара и корпе конвертибилних иностраних валута према којима се формира курс долара у време враћања доспелих анuitета. Оваква обавеза тужилачке банке произлази из уговорене клаузуле *currency pool*, којим међународна банка штити реалну

вредност пласираних средстава. Странке су 3. октобра 1984. године у складу са одредбом члана 7. Закона о плаћању конвертибилним девизама закључиле уговор којим се тужилачка банка обавезала да конвертибилне девизе које је добила по основу зајма од Међународне банке за обнову и развој прода туженој националној банци уз обавезу тужене да откупљени износ конвертибилних девиза прода назад тужиљи ради враћања зајма Међународној банци у време доспелости аунитета и то према курсу по коме их је откупила. У складу са наведеним уговором странака тужила је продала туженој 65 365 597,82 USA долара sukcesивно према динамици како је повлачила средства зајма од Међународне банке за обнову и развој. Са своје стране тужена је наведени износ конвертибилних девиза које је откупила у целости поново продала тужиљи sukcesивно према динамици доспелих аунитета и према курсу по коме их је откупила извршавајући на тај начин своју уговорну обавезу. Међутим, у време доспећа појединих аунитета дошло је до курсних разлика између долара и корпе конвертибилних валута према којима се формира курс долара, па је тужила поред главнице морала међународној банци за обнову и развој да плати износ на име ових курсних разлика од 5 608 831,21 USA долара.

Првостепени суд је усвојио тужбени захтев и тужену обавезао да тужиљи исплати наведени износ са домицилном затезном каматом на име курсних разлика закључујући да је тужена дужна да накнади овако претрпљену штету будући да је према становишту првостепеног суда тужена крајњи корисник девиза које је откупила. Упориште за овакав став првостепени суд налази у одредби члана 50а и члана 51. Закона о девизном пословању и кредитним односима са иностранством ("Сл. лист СФРЈ" бр. 15/77, 61/82, 77/82, 34/83, 70/83 и 71/84), који је био на снази у време откупа девиза. Према одредбама наведеног закона курсне разлике у пословању девизама носе домаћа лица сразмерно износу девиза које користе ако их нису отклониле одговарајућим правним послом. Према становишту нижестепених судова тужена као крајњи корисник откупљених девиза није уговором о откупу отклонила примену цитираних законских одредби па је зато дужна да тужиљи накнади курсне разлике које је ова исплатила.

Другостепени суд је прихватио становиште првостепеног суда.

Врховни суд налази да су основани наводи ревизије и захтева за заштиту законитости којима се истиче да су нижестепени судови спорни однос расправили уз погрешну примену материјалног права.

Основано се у захтеву за заштиту законитости и ревизији истиче да предмет спора нису курсне разлике између динара и конвертабилних валута на које би се примењивале одредбе члана 50а. Закона о девизном пословању. Предмет спора је међувалутна разлика која се обрачунава по систему клаузуле *currency pool*, коју је тужилачка банка прихватила када је закључила уговор са Међународном банком за обнову и развој у Вашингтону.

Према становишту Врховног суда економски ефекат примене ове клаузуле представља трошак кредита који је тужилачка банка могла да пренесе на крај-

ње кориснике девизног кредита а што је тужилачка банка пропустила да учини на сопствени ризик. Стога неосновано тужилачка банка тражи да јој тај трошак надокнади тужена Народна банка. Тужена банка по становишту Врховног суда није корисник кредита нити је корисник девиза.

Ово пре свега са разлога што тужилачка банка није пренела Народној банци права и обавезе из узетог кредита да би она сада сносила трошкове кредита. Народна банка није прихватила ни уговором да сноси последице примене клаузуле *surety pool*, коју је тужилачка банка као зајмопримац код банке у Вашингтону прихватила. Према одредбама оквирног уговора између странака бр. 87-134/гљб од 19.12.1985. године странке су уговарале откуп девиза а не пренос кредита. Утврђени услови за откуп су били следећи: тачка 3 - за износ откупљених девиза Народна банка Југославије одобриће динарску противвредност по куповном курсу важећем на дан када су девизе одобрене на рачун Народне банке Југославије и то у року од 2 радна дана од дана извршеног преноса девиза на рачун Народне банке Југославије. Тачка 4 - девизе за отплату аликвотног дела кредита тј. девиза за отплату главнице до висине откупљених девиза обезбеђује Народна банка Југославије по курсу по коме су девизе продате Народној банци Југославије. Девизе за плаћање камате и других трошкова у вези са кредитом који се односе на део откупљеног кредита обезбеђује Народна банка Југославије у роковима доспећа обавеза плаћања с тим што се девизе продају по важећем курсу на дан извршења трансакције.

Дакле, уговором нису преузете обавезе из кредита па ни из клаузуле. У осталом, према члану 37. Закона о новчаном систему (који је тада важио "Службени лист СФРЈ", број 49/76) Народна банка обавезе плаћања према иностранству може пренети само на основу Савезног закона или другог акта Скупштине СРЈ. Из тога произилази да Народна банка није могла преузети кредит према иностранству уговором.

У самом уговору регулисано је да само за отплату главнице важи бонификација да се девизе откупљују и продају по курсу по којем су плаћене. За остале трошкове кредита као што су камате и други трошкови тужилац купује код Народне банке девизе по курсу у време куповине.

По становишту Врховног суда, у ту одредбу о трошковима спада и трошак за наплату међувалутарне разлике по систему унете клаузуле *surety pool*. Дакле обавезе Народне банке ограничене су уговором између странака. Погрешно је становиште нижих судова да обавеза Народне банке произилази из одредбе члана 50а. Закона о девизном пословању као и закључак да је Народна банка корисник девиза. Народна банка је према одредби члана 1. тада важећег Закона о Народној банци Југославије и јединственом монетарном пословању Народних банака република и аутономних покрајина ("Сл. лист СФРЈ" бр. 49/76), национална институција задужена за остварење циљева и задатака монетарне и девизне политике. У остварењу тог задатка према члану 23. тада важећег Закона она је овлашћена да издаје и повлачи новац и купује односно продаје девизе

на јединственом девизном тржишту. Како је у тадашњој СФРЈ једина важећа монета динар то је тужилачка банка према тада и сада важећим прописима морала да прода девизе Народној банци осим ако се кредит узимао ради плаћања у иностранству. Како је кредит узет ради доделе корисницима у земљи и за те сврхе је и искоришћен, што произлази из списка онда је и без постојања уговора о откупу Народна банка била дужна да откупи конвертибилне девизе. Откупом девиза банка не стиче својство корисника девиза. Корисник девиза је онај за чији рачун се врши плаћање у иностранству или онај који је остварио коришћење девизног кредита у земљи, и добио динарску противвредност иностраног кредита.

Отуда је погрешно становиште нижестепених судова да је Народна банка Југославије постала откупом корисник девиза. Народна банка Југославије је била дужна да изврши откуп девиза и без уговора као што је и тужилачка банка уколико није вршила плаћање у иностранству била дужна да прода девизе и без уговора, јер се у земљи не може користити туђа валута. Народна банка откуп девиза не врши ради стицања сопствене добити већ ради остварења циљева монетарне политике које утврђује држава. Како Народна банка није откупом девиза постала корисник тих девиза то произилази да се на њу и не може применити одредба члана 50а. Закона о девизном пословању.

Дакле како не постоји ни уговорна а ни законска обавеза Народне банке да сноси трошкове девизног кредита који је тужилачка банка подигла код међународне банке за обнову и развој у Вашингтону то произилази да су нижестепени судови спорни однос расправили уз погрешну примену материјалног права.

Како тужилачка банка не може од Народне банке да потражује међувалутарну разлику која се дешавала на светском тржишту валута, из истих разлога не може се применити одредба Закона о девизном пословању. Како при том Народна банка уговором није прихватила да тужиоцу накнађује и трошкове кредита у које улази и трошак због примене напред наведене клаузуле то произилази да не постоји обавеза Народне банке да тужиоцу надокнади ову међувалутну разлику. Са тих разлога су нижестепене пресуде преиначене и тужбени захтев одбијен као у изреци.

(Из пресуде Врховног суда Србије Прев. 283/99 и Пзз. 11/99 од 10.5.2000. године).

Купац који је пао у доцњу са извршењем своје обавезе нема право на раскид уговора због промењених околности које су наступиле после падања у доцњу.

Члан 133. тачка 3. Закона о облигационим односима

Из образложења:

Првостепени суд је одбио тужбени захтев из разлога што је утврдио да је тужилац уписан као власник у земљишно књижном одељењу у Загребу те да је ушао у државину непокретности, јер је саслушањем сведока утврдио да је тужилац био у државини непокретности две године пре купопродаје пошто је имао својство закушца. Тужени, као продавац, извршио је све своје уговорне обавезе и предао непокретност тужиоцу у државину.

Тужилац је поднео тужбу за раскид уговора о купопродаји због промењених околности односно избијања ратних дејстава и распада СФРЈ због којих према наводима тужбе није остварена сврха уговора. Међутим, првостепени суд је утврдио да су промењене околности наступиле тек пошто је тужилац пао у доцњу са исплатом другог дела купопродајне цене. Наиме, тужилац је први део купопродајне цене у износу од 50% непокретности платио 15 дана по закључењу уговора, а други део купопродајне цене био је дужан да исплати по завршном рачуну за 1990. годину, што значи до 1. марта 1991. године.

Дакле, исплата купопродајне цене је падала пре него што су наступиле промењене околности. У таквим условима првостепени суд је нашао да тужилац нема право на раскид уговора па је тужбени захтев одбио.

Другостепени суд је прихватио становиште првостепеног суда. Врховни суд налази да су нижестепени судови на тако утврђено чињенично стање правилно применили материјално право када су закључили да купац који је пао у доцњу са извршењем своје обавезе, нема право на раскид уговора због промењених околности које су наступиле после падања тужиоца у доцњу. Одредбом члана 133. тачка 3. Закона о облигационим односима прописано је да се страна која захтева раскид уговора не може позивати на промењене околности које су наступиле по истеку рока одређеног за испуњење њене обавезе.

Како су у конкретном случају промењене околности наступиле после истека рока за исплату другог дела купопродајне цене, то су нижестепени судови правилно нашли да тужилац нема право на раскид уговора. Отуда нису основани наводи ревизије да нижестепени судови нису правилно применили материјално право. Како ни други наводи ревизије нису основани то је ревизија одбијена као у изреци.

(Пресуда Врховног суда Србије Прев. 41/01 од 14.3.2001. године).

И када је предходна парница у прекиду, због стечаја основан је приговор литиспеденције, јер тужилац прекинуту парницу може наставити, с тим што ће правилно означити туженог као странку у стечају.

Члан 282. став 2. ЗПП.

Из образложења:

Из списка произилази да је првостепени суд утврдио да између истих странака тече спор пред Привредним судом у Београду, с тим што је прекинут када је над туженим отворен поступак стечаја.

У том спору тужилац је поставио исти захтев као и у овом спору а то је предаја 11 660 килограма свињског меса у виду француске обраде и 34 487 килограма свињских полутки - цепана полутка. Чак је и чињенични основ исти.

Правилно су нижестепени судови одбацили тужбу на основу члана 282. став 2. ЗПП када су закључили да стоји приговор литиспеденције из разлога што се из списка види да између истих странака у погледу истог тужбеног захтева већ тече парница. И у предходној парници предмет тужбеног захтева је предаја ствари, па тужилац прекинуту парницу због стечаја туженог може наставити, с тим што ће правилно означити туженог као странку у стечају а свој захтев за предају ствари означити као излучни захтев.

Како између истих странака због предаје истих ствари већ тече спор, правилно је одбачена тужба тужиоца у овој ствари.

(Решење Врховног суда Србије Прев. 285/01 од 6.6.2001. године).

23.08.01./љм

Посредник не може створити обавезу ни за једну уговорну страну јер има само улогу посредовања у закључењу уговора.

Члан 818. Закона о облигационим односима

Из образложења:

Из списка произлази: да је тужилац 16.6.1995. године на основу непотписаног писменог уговора од стране туженог број 7-388 од 16.6.1995. године уплатио на његов жиро рачун 20 930,90 динара. Тужени је за извршену уплату сазнао тек 13.5.1996. године и истог дана посредством фирме "Енергброкер" уплатио на жиро рачун тужиоца износ 20 000 динара. Остатак уплаћеног новца у износу од 930,90 динара тужени није вратио.

Тужени признаје дуг у том износу заједно са законском затезном каматом од 14.5.1996. године. Првостепени суд је утврдио да парничне странке нису биле у уговорном односу по спорном уговору број 7 -388 од 16.6.1995. године, јер тужени

није потписао овај уговор. Стога је одбијен тужиочев захтев за исплату обрачунате камате по том уговору, у износу од 166 344,07 динара, са припадајућом процесном каматом од 1.11.1996. године.

Другостепени суд је прихватио становиште првостепеног суда да између странака није дошло до закључења уговора, јер тужени није потписао уговор.

Правилно су нижестепени судови расправили спорни однос и за своје одлуке дали основане разлоге које прихвата и овај суд, па се ревидент упућује на исте.

Није основан навод ревизије да је до закључење уговора дошло пошто је тужилац био савесна страна, из разлога што је и сам тужилац приликом закључења уговора на формулару могао видети да нема потписа туженог, а да лице са којим закључује уговор има својство посредника.

Како посредник не може обавезати ни једну уговорну страну на извршење обавезе, јер према одредби члана 818. ЗОО посредник има само улогу посредовања у закључењу уговора, то ни у овом случају посредник није могао створити обавезу за туженог уколико се тужени са тим није сагласио. Очигледно је да се тужени није сагласио, а чим је сазнао за уплату на његов рачун повратио је средства тужиоцу.

(Пресуда Врховног суда Србије Прев. 54/01 од
7.3.2001. године). 23.08.01/ љм

После истека рока за застарелост, признање дуга се може учинити само писменим путем.

Члан 366. Закона о облигационим односима.

Из образложења:

Првостепени суд је закључио да приговор није основан образлажући да је поверовао сведоцима Д. Т. који је у 1993. години био ВД директор и који је власнику тужиоца сведоку С. В. у 1993. години признао дуг чиме је дошло до прекида застарелости. При том је првостепени суд образложио да је то признање учинио на тај начин што је повериоцу односно сведоку С. В. нудио да се дуг измири испоруком других производа са којима је фабрика располагала, што овај није прихватио већ је тражио да се плаћање изврши новцем.

Другостепени суд је закључио да је Т. дао усмену изјаву, а пошто је потраживање застарело онда је било потребно да се да писмена изјава, те је првостепену пресуду преиначио и тужбени захтев одбио пошто по становишту другостепеног суда није дошло до признање дуга.

Врховни суд налази да је због погрешне примене материјалног права првостепени суд пропустио да утврди одлучну чињеницу, а то је када је (кога датума) сведок В. водио разговоре са сведоком Т. који је у то време био ВД директор.

Наиме, првостепени суд закључује да је сведок Т. у 1993. години признао дуг, па је дошло до прекида застарелости.

Према одредби члана 387. став 2. ЗОО, признање дуга може се учинити повериоцу и усменом изјавом у времену док тече рок застаре. У овом случају то се могло учинити до 15.3.1993. године, односно до 15.4.1993. године, обзиром да је дуг делимично плаћен 15.4.1990. године. После протеча рока за застарелост признање дуга се према одредби члана 366. ЗОО може учинити само писменим путем, јер то представља одрицање од застарелости. Како првостепени суд није утврдио у ком временском периоду су вођени разговори између сведока С. В. и сведока Т., односно кога датума су такви разговори вођени, то није поуздано утврђено да ли је у време признања потраживање већ било застарело или је признање дато у време кад још није истекао рок застарелости. Како од ове одлучне чињенице зависи и примена материјалног права, односно како првостепени суд због погрешне примене материјалног права није утврдио одлучну чињеницу када и кога датума је дошло до признања дуга, а време застарелости истиче 15.4.1993. године, то су обе пресуде укинуте и враћене првостепеном суду на поновно одлучивање.

(Из решења Врховног суда Србије Прев. 28/01 од 21.03.2001. године).

23.08.01/љм

Када су оснивачи уговором о оснивању утврдили шта уносе као свој улог у предузеће и своје обавезе извршили а предузеће уписано у регистар, онда се не може тражити да се утврди да је уговор без правног дејства.

Члан 378. Закона о предузећима.

Из образложења:

Из списка произилази: да је друготужени решењем Привредног суда у Београду Фи. број 13401/92 од 17.6.1992. године уписан као предузеће "СНК. Н... - Берза млека Д.О.О. Београд" чији су оснивачи предузеће "С. К." овде тужилац и предузеће "СНК Н... Д.О.О." из Инђије овде првотужени.

Преко судског вештака првостепени суд је утврдио да је тужени првог реда "СНК Н..." из Инђије дана 15.6.1992. године са свог рачуна уплатио у корист рачуна "Инвест банке Нови Сад" износ од 50 167 982,00 тадашњих динара и да је сврха дознаке био депозит за оснивачки улог. Друготужени, новоосновано предузеће, је код СДК филијале у Београду отворило дана 1.7.1992. године жиро рачун, те је "Инвест банка" из Новог Сада извршила пренос депозита оснивачког улога у износу од 50 167 982,00 тадашњих динара у корист рачуна новооснованог предузећа овде друготуженог.

Тужилац је са своје стране унео као оснивачки улог магацински простор у улици Булевар револуције број 328, теретно возило марке "Застава", вагу "Техника максима", хладњак и писаћу машину.

Дакле, првостепени суд је утврдио да су и један и други оснивач извршили своје уговорне обавезе те да су унели оснивачке улоге у новоосновано предузеће овде друготуженог. Првостепени суд је одбио тужбени захтев за поништај уписа закључујући да је уговор о оснивању друготуженог предузећа био правно ваљан, да је и сада правно ваљан, да производи правно дејство моментом оснивања и уписа овог правног лица у судски регистар, те да је неоснован тужбени захтев тужиоца којим тражи да иступи као оснивач овог правног лица и да поврати оснивачки улог. Становиште првостепеног суда је да тужилац према одредби члана 387. Закона о предузећима може иступити из предузећа из оправданих разлога уз сагласност осталих чланова друштва, а ако се чланови друштва са ограниченом одговорношћу не сагласе са иступањем члана из друштва члан који иступа из друштва може против друштва покренути поступак пред надлежним судом. Дакле, како тужилац није поставио тужбени захтев у складу и према одредбама члана 387. Закона о предузећима, првостепени суд налази да тужбени захтев како га је тужилац поставио није основан.

Другостепени суд прихвата становиште првостепеног суда, с тим што додаје да је уговор о оснивању извршен, те се не може тражити утврђење правне неважности уговора о оснивању, као и да тужилац не може повратити свој оснивачки улог већ само може тражити накнаду свог улога.

Врховни суд налази да је правилно становиште нижестепених судова да тужбени захтев како је постављен није основан.

При том се ревидент упућује на разлоге првостепеног и другостепеног суда.

Није основан навод ревизије да се ради о непуноважном уговору о оснивању друготуженог предузећа од 8.6.1992. године. Напротив, нижестепени судови су правилно утврдили да уговор о оснивању предузећа има правне важности. Наиме, када су оснивачи уговором о оснивању утврдили шта оснивачи уносе као свој улог у предузеће те када су те обавезе извршили и новоосновано предузеће уписано у регистар, а у његовој имовини се налазе ствари и новац које су оснивачи унели, онда се не може тражити да се утврди да је уговор без правног дејства када је уговор извршен.

Тужилац је могао тражити иступање из предузећа и то под условима из члана 387. Закона о предузећима, што и није предмет тужбеног захтева.

(Пресуда Врховног суда Србије, Прев. 197/00 од 7.3.2001. године).

Разрешени директор има право жалбе против решења о упису његовог брисања из судског регистра као лица овлашћеног за заступање.

Члан 52. Закона о поступку за упис у судски регистар

Из образложења:

Према одредби члана 32. Закона о поступку за упис у судски регистар пре доношења решења у судски регистар, регистарски суд испитује да ли су испуњени формални услови за упис предвиђени у одредби члана 33. Закона, као и да ли су испуњени материјални услови из члана 34. Закона, то јест да ли је упис у складу са законом и одредбама општинских аката. Упис у судски регистар има дејство према трећим лицима од дана уписа. Према одредби члана 52. Закона о поступку за упис у судски регистар, право на жалбу против решења у упис за судски регистар има учесник или друго правно лице које сматра да је решењем повређено његово право или на закону засновани интерес, а предлагач само када је захтев одбијен односно пријава одбачена. Директор предузећа је орган предузећа, а по самом закону и заступник предузећа (члан 63. Закона о предузећима, те постоји обавеза да се у судски регистар упише директор као заступник предузећа). При упису у судски регистар директора као заступника предузећа врши се упис и брисање ранијег директора, јер у предузећу не могу постојати два директора као органа предузећа, па ни два лица овлашћена за заступање. Сагласно одредби члана 32. Закона о поступку за упис у судски регистар, пре доношења решења о упису новог директора као лица овлашћеног за заступање и брисање ранијег директора као лице овлашћеног за заступање регистарски, суд је дужан да утврди да ли је одлука о именовању новог директора и разрешењу ранијег директора донета у складу са законом. При поступку за упис директора као лица овлашћеног за заступање регистарски суд не одлучује о томе ко је директор у предузећу, већ о лицу овлашћеном за заступање по основу избора, односно разрешења са функције директора, с обзиром на значај података уписаних у судски регистар и својство директора предузећа као заступника предузећа по самом закону у поступку за упис у судски регистар. Променом директора као лица овлашћеног за заступање одлучује се о правима разрешеног директора и новог директора да у поступку за упис у судски регистар по том својству буду уписани као заступници предузећа. Сходно томе, а према одредби члана 52. став 1. Закона о поступку за упис у судски регистар, нови директор има право жалбе против решења којим је одбијен захтев предлагача за упис судски регистар, а разрешени директор има право жалбе против решења о упису његовог брисања из судског регистра као лица овлашћеног за заступање. Одредба члана 52. став 1. Закона о поступку за упис, да предлагач има право на жалбу против решења о упису у судски регистар само кад је захтев одбијен односно пријава одбачена, не значи да право на жалбу немају друга лица у чијим правима и правном интересу се одлу-

чује у поступку уписа у судски регистар ако је захтев за упис у судски регистар директора као лица овлашћеног за заступање усвојен, тада предлагач нема правног интереса за подношење жалбе, али тада право на жалбу има директор, односно разрешено лице чије је име брисано из судског регистра.

Отуда је погрешно правно становиште првостепеног суда да бивши директор, односно лице чије је име брисано из судског регистра, нема правни интерес из разлога што се у конкретном случају не може сматрати лицем из члана 15. став 1. Закона о поступку за упис у судски регистар, којем је побијаним решењем повређено право или на закону заснован интерес. Напротив, у члану 15. истог закона дат је одговор на питање ко је учесник у поступку, према тој одредби учесник у поступку за упис је лице по чијем се предлогу покреће поступак за упис, лице о чијим се правима односно правним интересима одлучује у поступку, као и орган који је законом овлашћен да покрене поступак или да доцније ступи у поступак. С обзиром да је предметним уписом одлучивано о праву и правном интересу Д. П., дотадашњег директора предузећа очиглено да она има положај учесника у овом поступку и да има право да изјави жалбу на решење о брисању њеног права да заступа предузеће. Како је првостепени суд погрешно применио материјално право доносећи решење којим се одбацује жалба Д. П., то је исто укинута и предмет враћен првостепеном суду на настав поступка по жалби.

(Из решења Врховног суда Србије Пзз. 55/01 од 3.10.2001. године).

230801/љм

Власнички лист не представља исправу на основу које је треће лице дужно да изврши предају робе

Члан 467. 300

Из образложења:

Из списка произлази да су тужилац и првотужени били у уговорном односу по коме се првотужени обавезао да тужиоцу испоручи 54 000 килограма грашка извозног квалитета а тужилац да плати накнаду -цену. Тужилац је обавезу из уговора извршио.

Тужилац је преузео грашак у количини од 36 600 килограма почетком новембра месеца 1995. године с тим да су камиони по утовару грашка војени директно тужиоцевом купцу у Солун (Грчка). Инокупац је факсом тужиоцу 15. новембра 1995. године рекламирао квалитет смрзнутог грашка, истичући да није добар и да није за људску употребу с тим што уз рекламацију није достављен доказ о утврђеним недостацима на роби. Тужилац са своје стране није преузео никакве радње ради провере тачности из рекламације на квалитет испоручене робе. Факсом од 18. новембра 1995. године, инокупац је обавестио тужиоца да му приз-

наје 0,30 ДЕМ по једном килограму уместо уговорене цене од 0,94 ДЕМ по једном килограму грашка. Уговорену и плаћену количину грашка од 18 000 килограма тужени није испоручио тужиоцу.

Првостепени суд је обавезао првотуженог да тужиоцу испоручи 18 000 килограма грашка како се уговором обавезао и за коју му је тужилац исплатио цену.

Другостепени суд је прихватио становиште првостепеног суда, налазећи да обавеза туженог произилази из члана 467. став 1. Закона о облигационим односима.

Правилно су нижестепени судови расправили спорни однос и правилно применили материјално право са разлога датих у другостепеној пресуди на коју се ревидент упућује.

Није основан навод ревизије да су нижестепени судови погрешно применили одредбу члана 467. става 2. ЗОО када су закључили да власнички лист није исправа на основу које се сматра да је предаја ствари извршена.

Врховни суд налази да је другостепени суд правилно закључио да првотужени није извршио своју уговорну обавезу предајом власничког листа. Ово из разлога што власнички лист не представља исправу на основу које је треће лице дужно да изврши предају робе. То могу бити само законом установљене исправе као што су складишница, коносман, железнички товарни лист. Власнички лист нема такав значај у правном промету роба нити је било којим прописом прописано да власнички лист представља такву исправу на основу које је треће лице дужно да ономе ко преда власнички лист преда и робу. Отуда су нижестепени судови правилно закључили да тужени није извршио предају робе те да самим тим стоји његова обавеза да изврши уговор а на основу члана 124. ЗОО.

Како ревизија није основана то је одбијена као у изреци.

(Из пресуде Врховног суда Србије, Прев. 579/00 од 24.1.200. године).

230801/ љм

Странка у поступку може бити физичко лице, као предузетник и власник радње, али не може бити радња

Члан 7. Закона о приватним предузетницима

Из образложења:

Првостепеном пресудом усвојен је тужбени захтев тужиоца бутик "Н..." из Крагујевца и обавезан тужени "З... б..." ДОО да тужиоцу на име накнаде штете исплати износ од 160 988,94 динара са законском затезном каматом, почев од 24.2.1997. године.

Другостепеном пресудом одбијена је жалба туженог и потврђена првостепена пресуда.

Против другостепене пресуде уложио је ревизију тужени због битне повреде одредаба ЗПП и погрешне примене материјалног права.

Против пресуде првостепеног суда и против пресуде другостепеног суда уложио је захтев за заштиту законитости Републичко јавно тужилаштво због битне повреде одредаба ЗПП и погрешне примене материјалног права са предлогом да се обе пресуде укину.

Испитујући побијане пресуде у смислу члана 386. у вези члана 408. ЗПП, Врховни суд Србије је нашао:

Да су захтев за заштиту законитости и ревизија туженог основани.

Основано се у захтеву за заштиту законитости и ревизији истиче да су ниже степене пресуде захваћене битном повредом из члана 354. став 2. тачка 10. ЗПП, на коју повреду и ревизијски суд пази по службеној дужности.

И првостепена и другостепена пресуда као тужиоца наводе бутик "Н..." из Крагујевца који нема својство правног лица, па не може бити странка у поступку.

Странка у поступку може бити предузетник као физичко лице и власник, односно ималац радње, односно бутика. Отуда странка у поступку може бити ималац радње као власник бутика, али не може бити само радња.

Са тих разлога су пресуде укинута и враћене на поновно одлучивање.

Иначе није основан навод ревизије туженог да је за овај спор надлежан Општински суд, пошто се ради о физичком лицу. Ово из разлога што је предузетник по Закону о приватним предузетницима привредни субјект. Како је спор настао из међусобног привредног односа по члану 15. Закона о судовима за исти је надлежан привредни суд.

Није основан навод захтева за заштиту законитости да купац није активно легитимисан да тражи штету која је настала на киоску који није његово власништво. Ово из разлога што он своју легитимацију извлачи из уговора о заступању, као уговорач који је закључио уговор са туженим. Овим уговором је купац уговорио чување објекта - пословног простора и инвентара, па је отуда легитимисан да води спор против другог уговорача.

(Из решења Врховног суда Србије, Прев. 34/01 и Пзз. 2/01 од 7.2.2001. године).

Прималац упута који је право на испуњење обавезе од стране трећетуженог као упућеника стекао на основу члана 1021. ЗОО није изгубио право да тражи испуњење од друготуженог као упућеника .

Члан 1021. ЗОО.

Из образложења:

Из списка произилази да је тужилац тражио од туженика испоруку 192 500 килограма белог конзумног шећера и то солидарно, а пошто је са првотуженим био у купопродајном односу. Од друготуженог је цесијом пренето потраживање на тужиоца, које друготужени има у односу на трећетуженог. У односу на трећетуженог је имао асигнацију.

Првотужени је учинио неспорним чињенично стање да је са тужиоцем био у пословном односу из ког је проистекла обавеза првотуженог да тужиоцу испоручи шећер али је истакао да је новац уплатио друготуженом ради набавке шећера обзиром да је друготужени имао шећер на лагеру код трећетуженог. Друготужени је истицао да није био у пословном односу са тужиоцем, те је истакао недостатак пасивне легитимације, а то је учинио и трећетужени.

Првостепени суд је обавезао сва три туженика, налазећи да је првотужени дужан да изврши испоруку шећера на основу закљученог уговора о купопродаји у коме је он био продавац шећера, а тужилац му је уплатио купопродајну цену. Обавеза друготуженог заснована је на уговору о цесији који је дана 26.4.1993. године закључен између првотуженог као цедента, тужиоца као цесионара и друготуженог као цесуса којим уговором је првотужени уступио своје потраживање за испоруку 192 500 килограма шећера који има према друготуженим са чиме се друготужени сагласио и обавезао да спорну количину шећера испоручи до краја октобра 1993. године тужиоцу, што није учинио. У односу на трећетуженог првостепени суд налази да је трећетужени солидарни дужник, на основу тога што је друготужени проследио њему уплаћена новчана средства тужиоца и дао је налог трећетуженом да се спорна роба преда тужиоцу на располагање. Овај налог, према становишту суда, има карактер уговора о асигнацији који је трећетужени као што се види из потврде о власништву од 26.11.1994. године, прихватио и обавезао се том потврдом да ће тужиоцу као носиоцу права располагања односне количине шећера шећер и предати. Тужилац, као прималац упута, је право на испуњење обавезе од стране трећетуженог као упућеника стекао на основу члана 1021. ЗОО, али се друготужени као упућеник тиме није ослободио своје обавезе сагласно члану 1026. ЗОО по коме упут није исто што и испуњење обавезе, већ је потребно да упућеник обавезе и изврши обавезу, а уколико то не учини поверилац може захтевати и од упућеника овде друготуженог да испуни оно што му дугује. Са тих разлога је првостепени суд обавезао сва три туженика да солидарно испуне обавезу испоруке 192 500 килограма белог конзумног шећера.

Другостепени суд је прихватио становиште првостепеног суда и одбио жалбе тужених. Против другостепене пресуде уложио је ревизију само трећетужени због битне повреде одредаба ЗПП и погрешне примене материјалног права. Врховни суд налази да није основана ревизија трећетуженог, те да су нижестепени судови спорни однос расправили правилном применом материјалног права.

Није основан навод ревизије да не постоји асигнациони однос, по коме трећетужени има обавезу испоруке шећера те да трећетужени није прихватио овај упут. Ово из разлога што је несумњиво да је друготужени дао налог трећетуженом да испоручи шећер тужиоцу. Трећетужени је овај налог прихватио на тај начин што је тужиоцу издао власничке листове односно потврду о власништву која је изда-та под бројем 4269 од 26.11.1994. године и то на име правног предходника тужиоца "Југометала" Београд, из чега произлази да је трећетужени прихватио упут и да је се са њим сагласио. Из тога произлази његова обавеза да тужиоцу испоручи ову количину шећера.

Правилно је првостепени суд обавезао трећетуженог на основу налога ко-је му је издао друготужени, будући да се у односу на друготужени трећетужени појављује као продавац шећера, а пошто је друготужени извршио уплату шећера то је трећетужени био дужан да поступи по налогу друготуженог и да поступи по налогу који је прихватио издавањем потврде, као и да шећер испоручи тужиоцу а што није учинио. Стога је правилно обавезан и трећетужени на испоруку наведене количине шећера. Суд је ценио и остале наводе трећетуженог у ревизији па је нашао да нису основани. Како ревизија није основана, то је одбијена као у изреци.

(Из пресуде Врховног суда Србије Прев. 554/00 од 4.4.2001. године).